

3. Výukové metody a formy

Petr Knecht

Výukové metody

Způsoby záměrného uspořádání činnosti učitele i žáků, které směřují ke stanoveným cílům. (Skalková, 2007, s. 181)

- Tradiční předmět zájmu školní pedagogiky
- Nepřeberné množství pokusů o klasifikaci vyučovacích metod dle různých kritérií

Klasifikace výukových metod (dle Skalkové)

- Metody slovní (vyprávění, vysvětlování, přednáška, práce s textem, rozhovor)
- Metody názorně-demonstrační (pozorování, předvádění, práce s obrazem, projekce)
- Metody dovednostně praktické (napodobování, manipulování, laborování a experimentování, pracovní, grafické a výtvarné činnosti)
- Další dělení výukových metod viz Skalková (2007, s. 181-218).

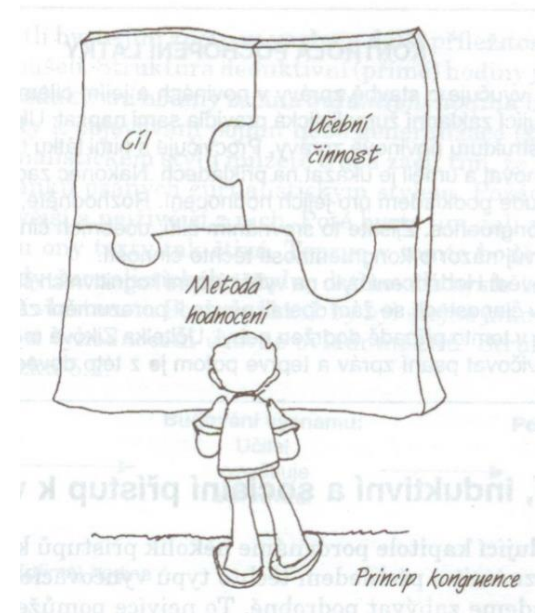
Organizační formy

Způsoby organizace činnosti učitele i žáků, v nichž se realizují procesy vyučování a učení. (Skalková, 2007, s. 181)

- výuka individuální - výuka jednoho žáka jedním učitelem
- výuka individualizovaná – práce je přizpůsobena každému žákovi dle jeho možností
- výuka skupinová - rozdělení žáků do menších útvarů (skupin)
- výuka hromadná (frontální, kolektivní) - jednotná práce žáků ve velké skupině s dominantním postavením učitele
- Další dělení organizačních forem viz Skalková (2007, s. 219-248).

Hodnocení kvality výuky

- V anglosaských zemích je pedagogika úzce propojena s pedagogickou psychologií.
- Ústřední koncepty středoevropské didaktiky jsou zde upozaděny, případně se vůbec nepoužívají.
- Např. pojem výuková metoda je používán pro konkrétní postup při jednotlivých vyučovacích hodinách.
- Nadřazený pojem je „strategie“ – středem zájmu jsou efektivní vzdělávací, výukové aj. strategie.
- Zájem o vstupy a výstupy vzdělávání.

Efektivní výukové strategie

- 1. Zapojování rodičů do vzdělávání** – učení žáků se zlepšuje, když se školám daří získat rodiče k aktivní spolupráci na intelektuálním rozvoji svých dětí.
- 2. Hodnocené domácí úkoly** – žáci se více naučí, když učitelé zadávají domácí úkoly a pečlivě hodnotí kvalitu jejich vypracování (slovně, známkou nebo obojím).
- 3. Efektivní využití času při výuce** – čas vyhrazený pro výuku by měl být učitelem maximálně využíván a žáci aktivně zapojováni do učení.
- 4. Přímé vyučování (direct teaching)** – přímé vyučování může být velmi efektivním postupem, protože se zaměřuje na klíčové oblasti učiva a používá systematické postupy.
- 5. Orientace žáků v učivu** – když se žákům ukážou vztahy mezi minulým a budoucím učivem, zvyšuje se účinnost jejich učení.

Efektivní výukové strategie

- 6. Vyučování učebními strategiemi** – pokud jsou žákům poskytnuty příležitosti podílet se na volbě učebních cílů a jsou vedeni k poznávání různých způsobů, jak se učit, zlepšují se jejich výsledky.
- 7. Individuální vyučování (tutoring)** – vyučování (doučování) jednoho žáka nebo malé skupiny žáků s podobnými schopnostmi a vzdělávacími potřebami může být velmi efektivní.
- 8. Zvládající učení (mastery learning)** – optimální učení nastává, když žák postupuje v učivu dále až poté, kdy dobře zvládl předcházející krok.
- 9. Kooperativní učení** – když žáci při výuce spolupracují v malých skupinách, může to významně zlepšit výsledky jejich učení.
- 10. Adaptivní vzdělávání** – různé výukové techniky, které přizpůsobují vyučování potřebám jednotlivých žáků, zvyšují jejich úspěšnost při učení.

Přímé vs. nepřímé vyučování

1) Přímé vyučování

Učivo

Učitel – zdroj

Žáci

2) Nepřímé vyučování

Učivo

Žáci

Učitel – facilitátor

15 Rules of Great Teaching

by @TeachThought

bit.ly/15greatrules

1. Start small.

Take your time. Teaching is a marathon, not a sprint.

2. There is no one way.

Learning models vary according to the task and your students.

6. You don't have to start planning with a standard.

There are dozens of ways to plan content.

7. Teaching is always changing.

Technology, curriculum, assessment, value systems, etc. So stay up to date.

8. Be concise.

When explaining, less is more.

9. Know your pedagogy.

Confusing-complex, differentiation-personalized learning, difficulty-rigour: All terms you should know.

10. Help students ask great questions.

They need to see what a great question implies.

11. Be interesting.

Be unpredictable, challenge authority. Connect with your students.

12. It's not about you.

Don't be the center of attention. It's about your students.

13. Love your content.

Mastery of your content can make everything easier.

14. Be your students' biggest cheerleader.

Celebrate kids' work all the time!

15. Learning should disrupt.

Make beautiful things happen inside & outside the classroom.

3. Trust the people around you.

Parents, colleagues, and especially students.

4. In learning, curiosity is everything.

If you can't make them curious, teach something else.

5. Experiment, experiment, experiment.

Teaching is a craft. Play with it. Keep on learning and stay relevant.

@syllia duckworth

Literatura k tématu

Povinná ke zkoušce:

- Skalková, J. (2007). *Obecná didaktika*. Praha: Grada. (s. 181-248)

Pro fajnšmekry:

- Pasch, M. et al. (1998). *Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině*. Praha: Portál. (s. 123-163)
- Starý, K. (2011). Efektivní výukové strategie. In J. Kašparová (Ed.), *Výukové strategie v praxi pilotních odborných škol* (s. 5-11). Praha: NÚV.
- Starý, K. a kol. (2008). *Pedagogika ve škole*. Praha: Portál.
- Brophy, J. (Ed.). (2001). *Subject-specific instructional methods and activities*. Oxford: Elsevier.